

ELŻBIETA MIEZIN

Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego

e-mail: sekrbg@univ.rzeszow.pl

Sprawozdanie z wyjazdu studyjnego do bibliotek w Petersburgu, Tallinie i Rydze

W dniach od 30 czerwca do 8 lipca br. Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych przy Zarządzie Okręgu SBP w Katowicach zorganizowała dziewiąty wyjazd dydaktyczno-edukacyjny dla przedstawicieli środowiska bibliotekarskiego.

Program zwiedzania obejmował wizytę w:

- Rosyjskiej Bibliotece Narodowej w Petersburgu
- Bibliotece Uniwersytetu Technicznego w Tallinie
- Bibliotece Uniwersyteckiej w Rydze.

Celem wyjazdu było zapoznanie się z działalnością i usługami bibliotecznymi największych bibliotek kilku krajów, nawiązanie nowych kontaktów, wymiana i wzbogacenie doświadczeń oraz zainicjowanie współpracy z estońskimi, łotewskimi i rosyjskimi bibliotekarzami.

W programie wyjazdu znalazły się wizyty studyjne i rozmowy branżowe. Dotyczyły one zagadnień z obszarów: usług bibliotecznych, źródeł elektronicznych i baz danych, szkoleń dla studentów, struktury zatrudnienia i kwalifikacji pracowników, wyposażenia bibliotek, działalności pozabibliotecznej oraz planów wdrożenia coraz nowszych technologii ułatwiających obsługę czytelników i podnoszących jakość świadczonych usług.

Uczestnikami wyjazdu byli naukowcy i bibliotekarze zatrudnieni w bibliotekach uniwersyteckich.

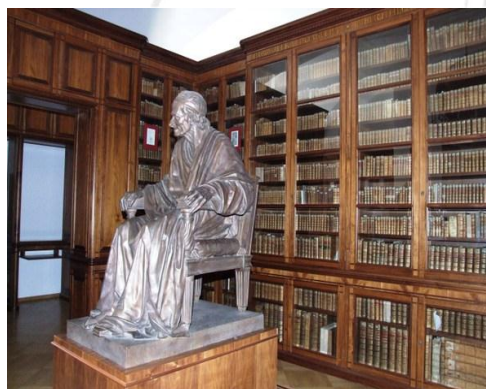
Biblioteka Narodowa w Petersburgu

Jako pierwszą odwiedziliśmy Narodową Bibliotekę w Petersburgu. Jest to najstarsza, druga co do wielkości biblioteka w Rosji. Założona została przez Katarzynę Wielką w 1795 r., która przekazała bibliotece kolekcję księgozbiorów podarowanych jej przez Woltera i Diderota. Podstawę założenia biblioteki stanowiła również kolekcja Biblioteki Załuskich. Wśród swoich czytelników miała ona m. in. W. Lenina, M. Gorkiego, A. Puszkina. Do użytku publicznego budynek oddano w 1814 r. Początkowo bibliotekarzami byli sami mężczyźni.

Rosyjska Biblioteka Narodowa zajmuje pierwsze miejsce w Rosji pod względem liczby druków starosłowiańskich i staroruskich, posiada największą kolekcję z epoki Piotra I. Może poszczycić się również najstarszym rękopisem Koranu. Część cennych starodruków zgromadzona jest w pomieszczeniu niedostępnym dla czytelników, nazwanym „Gabinetem Fausta”. Ponadto biblioteka posiada ok. 600 000 egzemplarzy z literatury Azji i Afryki, ok. 2000 miniatur książek, oraz kolekcję ok. 7000 rękopisów i książek Woltera, z których znaczna część zawiera na marginesach zapiski autora.

Gabinet Fausta

Zbiory Voltaire`a

Olbrzymi budynek biblioteki ma swój niepowtarzalny klimat: w swym wnętrzu mieści, obok małych pomieszczeń utrzymanych w dawnym stylu, nowoczesne, przestronne czytelnie z komputerami i dostępem do Internetu. Poza głównym budynkiem jest jeszcze 5 czytelni wydziałowych rozmieszczonych w różnych częściach miasta. Od roku 2001 rozpoczęto digitalizację zbiorów specjalnych, co zapoczątkowało tworzenie biblioteki cyfrowej.

Obecnie biblioteka współpracuje w zakresie wymiany wydawnictw z blisko 1000 instytucji z 63 krajów. Jako centrum naukowo-dydaktyczne jest organizatorem licznych sympozjów, konferencji, prowadzi szkolenia podnoszące kwalifikacje pracowników.

Dla czytelników przeznaczono 2344 miejsc w 33 czytelniach. Biblioteka posiada ponadto pomieszczenia do przygotowania cyklicznych wystaw, pomieszczenia do prowadzenia zajęć i prezentacji. Istnieje w niej również centrum informacji prawniczej a także nowoczesne centrum konserwacji zbiorów.

Czytelnikiem może zostać każdy, kto ukończył 14 lat. W 2011 roku zarejestrowano 27 900 czytelników i 966 000 odwiedzin w czytelniach. Z roku na rok spada jednak frekwencja gdyż znaczna część osób korzysta zdalnie z zasobów elektronicznych. Możliwość korzystania z e-źródeł powoduje również corocznie zmniejszenie liczby kolekcji w wersji tradycyjnej.

Biblioteka Uniwersytetu Technicznego w Tallinie

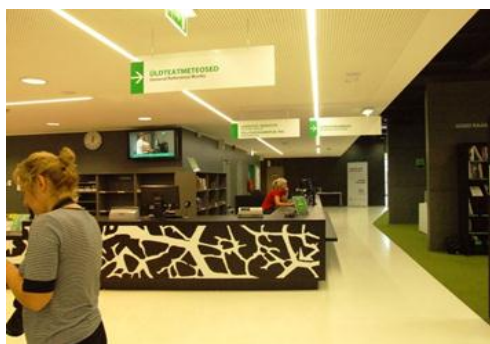
Następną książnicą, do której otrzymaliśmy zaproszenie była Biblioteka Uniwersytetu Technicznego w Tallinie. Od 20 lat pełni ona rolę Centralnej Biblioteki Estonii. W roku 2002 uzyskała status Biblioteki Naukowej na okres 5 lat. W ślad za tą nominacją szły również dotacje finansowe, które stanowiły połowę budżetu.

Do biblioteki zapisanych jest ok. 28 600 użytkowników. Osoby spoza uczelni mogą z niej korzystać, jednak mają one do swojej dyspozycji jedynie wydzielony księgozbiór.

Obecnie biblioteka posiada ok. 706 000 woluminów. Było ich znacznie więcej do czasu, gdy rozpoczęto żmudną pracę, aby pozbyć się tych egzemplarzy, które już się zdezaktualizowały. Część kolekcji czasopism systematycznie zastępowana jest wersją elektroniczną.

Biblioteka jest jednym z 13 członków konsorcjum ELNET, które gromadzi e-źródła. Dostępnych jest ok. 80 000 e-booków i 65 000 tytułów czasopism elektronicznych.

Okazały 6-piętrowy budynek biblioteki, w którym pracuje 88 osób, jest wyposażony w nowoczesny sprzęt m.in.: samoobsługowe czytniki do wypożyczania książek, które po sczytaniu kodu drukują potwierdzenie oraz wrzutnię książek. Równie nowoczesne, utrzymane w przyjaznej, zielonej kolorystyce jest wnętrze budynku. Czytelnie są przestronne, jasne, posiadają dla czytelników łącznie 500 miejsc rozmieszczonych na 4 piętrach, strefę WiFi, 180 komputerów, 6 pokoi do pracy w grupie.

Ciekawym rozwiązaniem komunikacji z czytelnikami jest system informowania o zakończeniu pracy biblioteki w danym dniu. Polega on na tym, że 15 min przed jej zamknięciem słychać z głośników krótki, cichy komunikat o zbliżającym się czasie zakończenia pracy. Kolejne informacje powtarzane są na 10 i 5 min przed zamknięciem biblioteki. Szczególnie oryginalne, niespotykane w innych bibliotekach jest udostępnienie wyłącznie dla pracowników łazni, która znajduje się w części administracyjnej budynku. Pracownicy mogą korzystać z niej bezpłatnie, po godzinach pracy.

Biblioteka Uniwersytecka w Rydze

Na końcu naszej wyprawy odwiedziliśmy **Bibliotekę Uniwersytecką w Rydze**. Jej początki sięgają roku 1862, kiedy to była częścią Politechniki Ryskiej. Podczas I wojny światowej całą uczelnię wraz z biblioteką przetransportowano do Rosji. Po wojnie tylko niewielka część księgozbioru wróciła. Formowanie Bibliotek wydziałowych zlecono wtedy poszczególnym wydziałom. Były to początki tworzenia się biblioteki centralnej, której głównym celem stało się stworzenie jednego wspólnego katalogu dla wszystkich bibliotek branżowych. Zasoby zaczęły się powiększać dzięki otrzymywanym bezpłatnym kopiom książek i artykułów opublikowanych na Łotwie. Po drugiej wojnie dużą przeszkodą w powiększaniu księgozbioru stała się cenzura. Jednak, jak nam przekazano, bibliotekarze świetnie sobie z nią radzili nie wykazując oficjalnie wszystkich nabytków... Od 1991 roku biblioteka zaczęła ponownie otrzymywać egzemplarze obowiązkowe.

Obecnie Biblioteka Uniwersytecka w Rydze jest członkiem systemu ALEPH 500, bierze udział w projekcie digitalizacyjnym „Letonica”, uczestniczy w tworzeniu narodowego katalogu łotewskiego, posiada kolekcję ok. 1 694 000 zbiorów, w tym: manuskrypty, starodruki, inkunabuły, pergaminy, mapy a także najstarszy egzemplarz Biblii na Łotwie. Część zbiorów specjalnych jest niedostępna dla czytelnika – można je przeglądać tylko

w wersji elektronicznej. Znaczna część kolekcji jest w języku rosyjskim. Zasoby zbiorów są konsultowane z pracownikami wydziałów i mogą być zamawiane elektronicznie. Do biblioteki zapisanych jest 35 680 czytelników. Studenci mogą korzystać z biblioteki na podstawie bibliotecznej karty studenta, zaś pracownicy uczelni otrzymują karty pracownicze. Egzemplarze znajdujące się w czytelniach mogą być wyjątkowo pożyczone na noc, należy je zwrócić do godz. 10 dnia następnego. Dla czytelników przeznaczono 640 miejsc w czytelniach. Jako ciekawostkę można podać, że w bibliotece istniało więzienie dla krnąbrnych studentów. Pobyt w nim wcale nie był czymś wstydliwym, wręcz przeciwnie – szczycono się tym...

W bibliotece obecnie zatrudnionych jest 71 osób. Bibliotekarze angażują się w tworzenie wystaw, organizowanie corocznych imprez: „Tydzień Bibliotekarza” i październikowe obchody „Open Access”.

Uniwersytet Techniczny w Rydze

Czytelnia

Podsumowując można stwierdzić, że udział w wyjeździe szkoleniowym pozwolił mi poznać specyfikę pracy bibliotekarza borykającego się z podobnymi problemami, lecz w innych warunkach ekonomicznych i kulturowych. Pozwolił również na poszerzenie wiedzy z zakresu zastosowania najnowszych technologii ułatwiających zarówno bibliotekarzom obsługę czytelników jak i samym czytelnikom korzystanie z biblioteki.

